

Bir neçə gün öncə Turan Birliyinin təməli qoyuldu. Dəyişən dünya bunu tələb edir. "Türkün türkdən başqa dostu yoxdur" deyən ulu babalarının sözü yüzillər sonra özünü doğruldur. Dünya yeni qütblərə bölünür və güclü olan başda duracaq. Düzdür, hələlik türk dövlətlərinin hamısı güclü deyil və aralarında da möhtəşəm bağlar yoxdur. Lakin bu əlaqələrin möhkəmlənməsi üzərində işlər gedir. Ən başlıcası bizim özümüzü, kökümüzü tanımağımız, sevməyimiz, bundan sonra da birləşmək üçün iradə göstərməyimizdir. Bu mənada Türkiyə artıq uzun müddədir türkçülüğün qəbullandırılması yolunda mədəni inqilaba başlayıb. Bu məqsədlərə xidmət edən "Diriliş Örtöğül", "Quruluş Osman", "Oyanış; Böyük Səlcuklu", Osmanlı sultanlarının dönməni əks etdirən tarixi filmlər və bu qəbildən ard-arda təqdim olunan teleseriallar maraqlı olub, tamaşaçını ekran qarşısına kilidləməklə yanaşı, həm də maarifləndirici xarakter daşıyır. Baxdıqca sevirik, özümüzə qayıdırıq, tanıyıyıq. Bir zamanlar rus ideologiyası əsasında hazırlanmış tarix kitabları və filmlərdən bizlərə barbarlar, peçeneqlər (bu arada xatırladım ki, "peçeneqlər" sözünü ruslar "bacanaqlar" sözündən götürmüşdülər. Sülh bağlamaq, sabitliyə nail olmaq məqsədilə türklərlə qohum olan rus knyazları türklər haqqında danışarkən "bacanaqlar" sözünü "peçeneqlər" kimi işlədirdilər) kimi tanıdığımız vəhşi, köçəri tayfaların, əslində qorxmaz türk babalarımız olduğunu addım-addım, zərrə-zərrə aşılıyırıq bu filmlər. Həm də yüksək peşəkarlıqla.

Mədəniyyət sərhəd tanımır, yumşaq siyasətdir və onun vasitəsilə istənilən hədəfi qansız, davasız fəth etmək mümkündür. İndi türk dövlətlərinin yaradılmasından bəhs edən serialların da çəkilməsində əsas məqsəd haradan gəlib, hara getdiyimizi bütün dünyaya bəyan etməkdir. Uğurlu işdir, alqışlanmalıdır. Təxminən 10 il öncə "Möhtəşəm yüzil" Avropa və Asyanın ürəyinə türk sevgisinin toxumlarını səpməyi bacardı. İlk baxışda saray intriqları kimi görünən və elə bununla da izləyicini cəlb edən serial, əslində yanlış anladığımız saray ədəb-ərkanı barədə dərs idi.

Bu serial üzərinə qoyulan əməyi itirmədi və demək olar ki, bir çox ölkələr tərəfindən satın alınaraq nümayiş etdirildi. Həm böyük gəlir mənbəyinə çevrildi, həm də türk xalqının dövlətçilik tarixinin öyrənilməsində mühüm rol oynadı. Eyni keyfiyyətlə Məmməd Səid Ordubadinin "Qılınc və qələm", Mahmud İsmayılovun "İki od arasında" adlı tarixi romanları ekranlaşdırılsa, yaxud Şah İsmayıl Xətai barədə, ayrı-ayrı xanlıqlarımız barədə film və seriallar çəkilsə, həm şanlı tariximizi tanımaq, həm də keyfiyyətli və sanballı işlər ortaya qoymaq olmazdı? Bu gün dünyəvi kələf düşmüş və tam anlaşıla bilməyən Atropat, albanlar barədə bu cür ekran işlərinə ehtiyac yoxdurmu? Axı tariximizdə ağ ləkələrin, müəmmaların, bilinməzlərin sayı-hesabı yoxdur. Bilincli şəkildə bizi bizə unutturub, manqurtlaşdırıblar. Oyanmağımızdan da möhkəm-möhkəm qorxurlar. Gözəl bədii nümunələrimiz çoxdur, lakin istifadə olunmur. Bu işə dövlət səviyyə-

sində güclü maliyyə ayrılmalıdır. Çünki bu, həm də dövlət siyasətinin və təbliğatın bir qolu olaraq vacibdir.

Milli televiziya filmlərinin istehsalına maliyyə yardımının göstərilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 aprel 2013-cü il tarixli sərəncamı var idi və bu sərəncama əsasən, MTRŞ-nin qərarı ilə milli teleserialların çəkilişinin dəstəklənməsi məqsədilə milli respublika özəl kanalların hər birinə 200 000 manat məbləğində maliyyə yardımı ayrılmışdı. 7 il zaman keçdi, biz ortada nəinki xaricə satılsa, hətta öz izləyicilərimizin belə rəğbətini qazanan hansısa film və ya serial görmədik. Deyə bilərsiniz ki, ayrılan məbləğ azdır. Haqlısınız. Amma bu da var ki, yüksək yaradıcılıq qabiliyyəti, istedad və istəklə az maliyyə ilə də ortaya yaxşı bir iş çıxarmaq olar. Məsələn "Quruluş Osman" serialının birinci mövsümdəki bütün hissələri pandemiya dönməsinə düşdüüyü üçün az bir heyətlə demək olar ki, meşədə çəkildi. Digər dekorasiyalar (obalar, çadırlar, qədim şəhər, dükənlər və s.) bundan öncə çəkilmiş serialdan hazır şəkildə qalmışdı. Amma ortaya çıxarılan iş öz

Bu kino ki var... havaya sovrulan pullar

Qazanan bir neçə nəfər, itirən bütün millət

ideyasını doğrultmaqla qalmadı, sevidi, izləyicini özünə cəlb etdi. Ən əsas da heç bir kinostudiya, şirkət yersiz rəqabətə, daha doğrusu, paxılığa başlamadı. Məram eyniydi çünki. Bizdə niyə belə olmasın? Bəzi rejissor və aktyorlar sırf qazanca xidmət edən, ucuz kassa filmləri çəkərək, müəyyən gəlir əldə etsələr də, bu filmlər təəssüf ki, yadda qalmır, nəm çəkmiş fişəng kimi yanmadan sönmür. Bu gün dünya standartları səviyyəsində kinoteatrlarımız olsa da, orda nümayiş etdiriləcək yüksək səviyyəli yeni filmlərimiz yoxdur. Sponsor dəstəyi ilə çəkilmiş və yeri gəldi-gəlmədi reklam elementlərinə yer verilən, bəsit komediya filmləri ekranlara çıxarılır. Həm də heç də ucuz qiymətə yox. Eyni aktyorlarla, eyni musiqi ilə. Sanki, bu ölkədə 5-6 nəfərdən başqa aktyor yoxdur. Şit zarafatlarla doldurulmuş "komediyalar"ı eyni ifaçılar bu

kanaldan o kanala sürüyə-sürüyə durublar. İstisnalar yox deyil. Amma bu, dəryada damla sayılacaq qədər azdır. Reyting xatirinə bu gün bir nəslə kor edirik, xəbərimiz yox. 10-u birə dəyməz, biri sifara.

Ayrılan o vəsaitə daha ağıllı bir iş görmək olardı. Rejissorlar deyirlər ki, yaxşı serialın bir bölümünə təqribən 12-15 min manat lazımdır, üstəlik, serialı tamaşaçının baxmaq istədiyi mövzularda əsasən çəkirlər və bizim tamaşaçı da məhz ailə-məişət mövzularında seriala baxır.

Maraq xatirinə bir neçə dəfə izlədim və hər filmdə eyni qanlı baxışları gördüm. Beynəmi filməndən çox bir sual zəbt etdi. Komediya janrında çəkilməyən ailə-məişət mövzulu seriallarımız nə üçün nifaq, nifrət toxumları səpir? Bu nəyin qəzəbi, nəyin qisasıdır biz tamaşaçıdan alırlar? Orta həddi tutmaq mümkün deyilmi? Ya çox sərt, qəddar Azərbaycan kişisi, ləçer

sayılacaq qadın obrazı var, ya da, ümumiyyətlə kişi sayılmayan orta cins nümayəndələri ilə yuva yıxan yüngül əxlaqlı qadınların təbliği. Bir zamanlar həyatımız üçün yolverilməz olan bir çox ideyalar bu gün müəyyən qüvvələr tərəfindən zorla bizə sınırlıdır. Onsuz da cürbəcür sosial şəbəkələrdə hərə öz əxlaqi səviyyəsində ulduz olub. Populyarlıq xatirinə ruhunu satan, əqidəsini satan, bədənini satan... Bari telekanallarımız ipin ucunu itirməsin.

Bu qarışıq dünyada Azərbaycan kinosu yolumuza işiq tutacaq, xanım-xatın Azərbaycan qadınının, mərd, çörekli Azərbaycan kişisinin obrazını yaşadacaq, unudurmayaacaq, milli məniyyətimizi dünyaya layiqincə təqdim edəcək və ən yüksək kino mükafatlarını qazanacaq filmlər çəkməyi öhdəsinə götürməlidir.

Milli Televiziya və Radio Şurası bildirir ki, "Vəsaitin uyğun olaraq xərclənməsinə MTRŞ tərəfindən nəzarət olunur. Televiziya və radio yayımı haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun 2-ci maddəsinə əsasən, yayımçıların yaradıcılıq və redaksiya fəaliyyəti peşə müstəqilliyi əsasında həyata keçirilir və yalnız qanunla müəyyən edilmiş hallarda məhdudlaşdırıla bilər". Bu da sənə yaradıcılıq azadlığı. Di gəl ki, azadlıq var, yaradıcılıq yox.

"Söz" adlı serialdan sonra Türkiyədə minlərlə gənc hərbiçi olmaq üçün müraciət edib. Gəncliyimizin Vətən eşqini alovlandırmaq üçün vətənpərvərlik mövzusunda, məsələn, "Zəfər", "Xarıbülbul", "Torpaq" və s. adlı filmlər (adlar təbii ki şərtidir) çəkmək olardı. Dünya Qarabağdakı müharibəni döyüş əfsanəsi kimi qəbul-

lanmışkən, biz niyə bambılı qəhrəmanların obrazlarına pullar töküürük? Hətta komediya janrında əsgər həyatını anladan filmlər də gənclər tərəfindən maraqla qarşılanar. Yeter ki, düzgün yanaşma olsun.

Kino yaddaşdır, kino tarixdir. 200 il sonra bugünkü tariximiz haqqında hansı filmlər danışacaq, onu bilmirik. Gələcəkdə arxivlərdən bu günlərimizi əks etdirən hansı lent çıxacaq, kimse deyə bilməz. Amma kaş ki, bu həqiqətləri, ədaləti göstərən, Azərbaycanı seven bir rejissorun əli işi olaydı. Qoyacağıımız miras da gələcək nəsillərin qürur yerinə çevriləydi. Məncə əlçatmaz arzu deyil. Azərbaycan kino tarixində dəfələrlə baxılsa da, tamaşaçını yormayan, təkrar-təkrar ağılatmağı, güldürməyi bacaran sənət inciləri var. Bir zamanlar "Arşın mal alan", "O olmasın, bu olsun" kimi filmlərimiz dünya arenasına çıxmağı bacarmışdı. Bir Cek Çan öz filmləri ilə bütün Çini, bir Aşşvəriya Rayi öz milli obrazıyla hind qadınlarını təmsil edə bilər. Hollivud filmləri, hətta fantastik qəhrəmanları ilə belə amerikalıları dünyanın xilaskarı kimi təqdim edir, özlərini öyürlər. Biz də ortaya azərbaycanlı obrazını sevdircək qəhrəmanlar çıxarmağı bacarmalıyıq. Dövr dəyişir, dünya dəyişir, zövqlər və maraqlar da dəyişir. Dəyişən dünya ilə ayaqlaşmaq üçün ən mülayim silah incəsənətdir. Kino bütün dünyanın malıdır, millətlərin sərhədlərini tanımaz. Türk şairi Atilla İlhannın təbiriylə desək, incəsənət, ictimai bir şeydir; cəmiyyətdən gələr, cəmiyyətə döner. Lakin gələnlə gedən eyni şey deyil.